

Nr 18.

Ankom till riksdagens kansli den 24 februari 1931 kl. 1 e. m.

*Utlåtande, i anledning av väckt motion om personliga lönetillägg
åt vissa tjänstemän vid flottans pensionskassa.*

I en inom andra kammaren väckt, till bankoutskottets förberedande handläggning hänvisad motion nr 38 har herr *Holmgren* hemställt, »att riksdagen ville medgiva, att till en var av kamreraren *A. Sandquist*, förste revisorn *I. Rudberg* och kassören *A. Åberg*, samtliga vid flottans pensionskassa, må från och med den 1 juli 1931 tillsvidare och intill dess frågan om det militära pensionsväsendet blivit löst utgå personligt lönetillägg med 1 200 kronor för år, att bestridas av medel, som äro anvisade för avlöning av flottans pensionskassas befattningshavare».

Beträffande motiveringen för detta yrkande får utskottet, i den mån redogörelse i det följande ej lämnas, hänvisa till motionen.

Flottans pensionskassa har till uppgift att handhava såväl tjänste- som familjepensionering beträffande marinens militära och civilmilitära beställningshavare ävensom pensionsberättigade månadslönare. Kassan ombesörjer därjämte pensioneringen av flottans gemenskap.

Nu gällande stat för kassan är fastställd av 1908 års riksdag samt är — med viss sedermera av riksdagen beslutad ändring, avseende vaktmästar-tjänsten vid kassan — av följande innehåll:

Stat (rd. skr. 211/1908 och 162/1911 samt k. kung. 836/1918).

	Lön	Tjänstgörings- penningar	Summa	
1 kamrer	3 000	2 000	5 000	} Efter 5 års väl vitsordad tjänstgöring ökas lönen med 500 kr. och efter 10 års sådan tjänstgöring med ytterligare 500 kr.
1 kassör	2 200	1 800	4 000	
1 förste revisor	2 200	1 800	4 000	
1 andre revisor	1 800	1 200	3 000	
1 assistent	1 200	800	2 000	
1 vaktmästare (inberäknat er- sättning för eldning och tillsyn av värmeledning) ...	900	550	1 450	} Efter 3 år kan lönen höjas med 100 kr., efter 6 år med ytterligare 100 kr. och efter 9 år med än ytterligare 100 kronor.
Missräkningspenningar till kassören			500	
			<u>Summa 19 950</u>	

Utöver i staten angivna löneförmåner utgår till nedanstående befattningshavare tillfällig löneförbättring med följande belopp för år räknat:

	Lön	Tjänstgörings-	Summa
	kronor	penningar	kronor
		kronor	kronor
1 kamrerare	600	300	900
1 kassör	600	300	900
1 förste revisor.....	600	300	900
1 andre revisor.....	450	300	750
1 assistent	300	200	500
			Summa 3 950

Förutom den i stat upptagna personalen finnas enligt inhämtade uppgifter för närvarande vid kassan anställda följande befattningshavare med nedan angivna avlöningsförmåner (inberäknat tillfällig löneförbättring i förekommande fall):

1 sekreterare, arvode	1 500
1 ombudsman, »	800
1 extra biträde	1 500
1 » »	1 500

Inom kassans direktion finnes, utöver ordförande samt 3 direktörer, en överkommissarie (föredragande i direktionen) med arvode av 2 000 kronor för år.

Kostnaderna för avlöning åt kassans personal utgå från kassans pensionsfond samt det under riksstatens elfte huvudtitel uppförda förslagsanslaget till pensionering av flottans befäl och underbefäl med vederlikar.

Såsom i motionen antytts, har frågan om förbättrade löneförhållanden för befattningshavare vid flottans pensionskassa under senare år vid upprepade tillfällen varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Härutinnan må med ledning av tillgängliga handlingar lämnas följande redogörelse.

I framställning till Kungl. Maj:t den 10 november 1917 anhöllö tjänstemännen vid kassan — under åberopande bland annat av 1917 års riksdags beslut om provisorisk lönereglering för viss personal vid marinen — att åtgärder måtte vidtagas för beredande åt personalen av avlöningsförhöjning med vissa angivna belopp. Över denna framställning, som understöddes av kassans direktion, avgavs utlåtande av 1902 års löneregleringskommitté. Kommittén, som avstyrkte åtgärd i anledning av framställningen, anförde bland annat följande:

Kommittén hade icke kunnat undgå att uppmärksamma, hurusom antalet tjänstemän hos flottans pensionskassa knappast kunde anses stå i riktigt förhållande till omfattningen av den rätt begränsade verksamhet, som av kassan utövades. Jämte de ordinarie tjänstemännen — kamrerare, kassör, förste revisor, andre revisor och assistent — vore nämligen hos kassan anställda en överkommissarie, en sekreterare, en ombudsman, en extra

ordinarie assistent och två kvinnliga biträden, tillhopa elva personer, förutom en vaktmästare. Kommittén ansåge det givet, att någon indragning här skulle kunna ske, utan att verksamhetens behöriga handhavande därigenom äventyrades. I samband med en dylik indragning borde givetvis spörsmålet om personalens avlöning upptagas till förnyat skärskådande.

Frågan om en omorganisation av kassan syntes dock icke befinna sig i sådant skick, att densamma kunde omedelbart upptagas till avgörande. Förslag förelåge nämligen om en fullständig omläggning av det militära pensionsväsendets handhavande. I det betänkande angående förändrat ordnande av det militära pensionsväsendet, som den 31 maj 1912 avgivits av särskilda kommitterade, hade sålunda bland annat ifrågasatts inrättande av en för armén och marinen gemensam pensionsanstalt, vars styrelse skulle handhava all militär pensionering med undantag av manskapspensioneringen vid armén. Även andra förslag rörande det militära pensionsväsendets handhavande hade framkommit och varit föremål för utredning.

Genom beslut den 14 juni 1918 fann Kungl. Maj:t framställningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Sedermera gjorde direktionen över kassan den 20 december 1918 hemställan om att för kassan måtte fastställas ny stat, innebärande vissa avlöningsförhöjningar. Jämväl över denna framställning avgav *löneregleringskommittén* utlåtande, därvid kommittén framhöll, att det icke syntes låta sig göra att skrida till en definitiv lönereglering för kassans personal, innan frågan om det militära pensionsväsendets handhavande vunnit sin lösning, samt att en dylik lönereglering enligt kommitténs mening borde förbindas med en reduktion av kassans personal. Framställningen, som anmäldes i statsrådet den 21 november 1919, föranledde icke någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Innan sistnämnda framställning avgjordes, hade tjänstemännen vid kassan genom beslut av 1919 års lagtima riksdag tillerkänts tillfällig löneförbättring med belopp, som därefter årligen utgått och som i det föregående angivits.

I den från finansdepartementet i juli 1921 meddelade arbetsplanen för 1902 års löneregleringskommittés utredningar i fråga om ny definitiv lönereglering för vissa grenar av statsförvaltningen var bland då ännu återstående verk även upptagen flottans pensionskassa. Löneregleringskommittén hemställde emellertid i skrivelse till chefen för finansdepartementet den 16 december 1922, att några åtgärder för det dåvarande icke måtte vidtagas för lönereglering för pensionskassan, enär en sådan lönereglering skulle kunna verka föregripande vid ett slutgiltigt ordnande av det militära pensionsväsendet eller åtminstone kunna föranleda betungande övergångsförhållanden vid en eventuell omläggning av pensioneringens handhavande.

I skrivelse den 31 december 1923 gjorde därefter direktionen över pensionskassan, på uppdrag av kassans fullmäktige, hemställan att avlöningsreglementet den 22 juni 1921 för befattningshavare vid statsdepartement

och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, måtte — i avvaktan på en definitiv lösning av avlöningsfrågan i samband med ett slutgiltigt ordnande av det militära pensionsväsendet — tillsvidare tillämpas å vissa befattningshavare vid kassan. Till stöd härför anfördes, att utgående avlöningar icke tillnärmelsevis motsvarade ökningen i levnadsomkostnaderna efter lönestatens tillkomst, varför det icke kunde anses annat än rättvist, att pensionskassans tjänstemän, som i följd av sammankopplingen av frågan om deras lönereglering med frågan om det militära pensionsväsendets ordnande dittills i avlöningshänseende blivit starkt eftersatta, nu finge sina avlöningsförhållanden reglerade på ett för dem tillfredsställande sätt, även om denna reglering, för att icke verka föregripande vid ett slutgiltigt ordnande av det militära pensionsväsendet, måste bli av provisorisk natur.

I ett den 31 januari 1924 avgivet utlåtande över denna framställning anförde *statskontoret* bland annat följande:

Statskontoret kunde visserligen icke förneka, att såsom av löneregleringskommittén tidigare framhållits det kunde synas i viss mån betänkligt att, innan pågående utredning om det militära pensionsväsendets omorganisation slutförts och i samband därmed väckt fråga om sammanslagning av flottans pensionskassa med annan eller andra dylika kassor blivit avgjord, vidtaga någon mera genomgripande omgestaltning av avlöningsförhållandena för personalen. Men mer än tio år hade förflutit, sedan berörda förslag framställdes i sammanhang med den militära pensionskommitténs betänkande; och ännu kunde frågan icke anses vara så utredd, att den kunde till avgörande upptagas. Vid sådant förhållande syntes det icke kunna anses rimligt, att denna svävande fråga skulle alltjämt stå hindrande i vägen för anordnande av bättre avlöningsförhållanden för personalen. Omförmälda omständighet, som i lika mån berörde arméns pensionskassas ställning, hade icke fått utgöra hinder för en såsom behöflig ansedd reglering av lönerna för personalen vid sistnämnda kassa, varvid emellertid tillsetts att icke några nya hinder skulle uppstå för genomförande av den tilltänkta sammanslagningen, om sådan befundes ändamålsenlig.

Enligt statskontorets mening borde därför utan vidare uppskov åtgärd vidtagas till beredande åt personalen vid flottans pensionskassa av avlöning, som kunde anses motsvara vad andra grupper av befattningshavare med motsvarande arbetsuppgifter uppburde i avlöning.

I detta sammanhang ville statskontoret framhålla, att ifrågavarande tjänstemän icke innehade fullmakt å de befattningar, de uppehölle. Kungl. Maj:t hade den 16 juni 1911 beslutit att å kamrerartjänsten endast meddela förordnande tillsvidare, och direktionen över pensionskassan hade beträffande övriga befattningar meddelat mot Kungl. Maj:ts beslut svarande bestämmelser.

Därest en lönereglering ansåges böra genomföras, syntes det lämpligt, att det vid centralförvaltningen genomförda avlöningssystemet därvid kunne tillämpning.

Statskontoret framställde härefter förslag beträffande de lönegrader, till vilka befattningshavarna borde hänföras.

I ärendet avgavs vidare den 5 mars 1925 utlåtande av *allmänna civilförvaltningens lönenämnd*, som yttrade bland annat följande:

Såsom statskontoret framhållit, hade betänkligheter tidigare yppats mot vidtagande av någon mera genomgripande omgestaltning av avlöningsförhållandena för personalen vid kassan, innan pågående utredning om det militära pensionsväsendets omorganisation slutförts och frågan om kassans framtida ställning blivit avgjord. För sin del hade statskontoret emellertid ansett, att dessa sedan länge svävande frågor icke alltjämt borde stå hindrande i vägen för beredande av bättre avlöningsförhållanden.

Med anledning av vad statskontoret föreslagit tillåte sig lönenämnden bringa i erinran, hurusom frågan om det militära pensionsväsendets omorganisation kommit i ett väsentligt förändrat läge efter det statskontorets yttrande i ärendet avgivits. Sedan 1921 års pensionskommitté på grund av Kungl. Maj:ts beslut under sommaren 1924 återupptagit sin verksamhet, påginge, enligt vad lönenämnden inhämtat, inom sagda kommitté arbeten i och för avgivande av förslag till det militära pensionsväsendets ordnande, och kommitténs betänkande härutinnan syntes vara att förvänta under loppet av år 1925. Det syntes alltså vara möjligt att, såsom ur många synpunkter vore önskligt, nämnda fråga skulle kunna i hela sin omfattning föreligga till avgörande vid 1926 års riksdag.

Då sålunda ett förslag av ingripande organisatorisk betydelse för flottans pensionskassa inom en nära framtid borde kunna bli föremål för statsmakternas övervägande, syntes det lönenämnden mindre lämpligt att redan nu, med utgångspunkt från sagda pensionskassas förhandenvarande organisation och den befintliga personaluppsättningen därstädes, för ifrågavarande befattningshavare verkställa en definitiv lönereglering, vilken sannolikt skulle komma att i olika avseenden föregripa eller försvåra åtgärder i fråga om kassans blivande organisation. Mot en dylik reglering under nuvarande omständigheter talade enligt lönenämndens mening jämväl det från olika håll påtalade och till synes obestridda förhållandet, att även vid ett bibehållande i huvudsak av kassans hittillsvarande verksamhet en viss omorganisation av densamma i syfte att nedbringa kassans personalantal i lämpligt förhållande till arbetsmängden vore av behovet påkallad.

Genom beslut den 24 maj 1928 fann Kungl. Maj:t i enlighet med lönenämndens hemställan framställningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Såsom kompensation för utebliven lönereglering beslutade 1925 års fullmäktige i pensionskassan att av kassans gratialfonds medel tillerkänna vissa dåvarande befattningshavare vid kassan årliga gratifikation, att från och med den 1 juli 1924, så länge dessa tjänstemän kvarstode i då innehavda befattningar och tilldess lönereglering blivit för kassans befattningshavare genomförd, utgå med vissa belopp. Sedan fullmäktige underställt detta beslut Kungl. Maj:ts fastställelse, fann Kungl. Maj:t genom beslut den 17 december 1926 framställningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

I motionen har till stöd för förslaget att bereda tre av kassans tjänstemän personliga lönstillägg anförts bland annat följande:

»Det torde utan svårighet inses, vilka känslor av bitterhet och besvikelse det måste medföra för en tjänstepersonal att icke få komma i åtnjutande

av en erkänt välbehörlig förbättring i sin ställning av den anledningen, att för ett verk, åt vilket denna personal under ett avsevärt antal år ägnat sina krafter, sedan 20 år tillbaka är ifrågasatt en omorganisation. Detta skäl har emellertid icke fått hindra, att befattningshavarna vid arméns pensionskassa, vilket verk även det står under omorganisation, redan från och med år 1922 fått sina löner avsevärt förbättrade. Genom nådigt brev den 27 januari 1922 förordnade nämligen Kungl. Maj:t, att sistnämnda befattningshavare skulle från och med den 1 januari 1922 i fråga om lön, dyrtidstillägg m. m. likställas med motsvarande i avlöningsreglementet den 22 juni 1921 för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, avsedda befattningshavare.

Att åter väcka förslag om definitiv löneroglering — — — torde med erfarenhet av den utgång, som föregående försök i den vägen fått, numera hava föga utsikt att lyckas. I högsta grad behjärtansvärt och önskligt måste det emellertid ovillkorligen anses, att åtminstone de äldsta av dessa befattningshavare beredas någon förbättring i sin ställning.»

Utskottet.

Såsom den lämnade redogörelsen utvisar, hava under senare år upprepade framställningar gjorts om förbättrad löneställning för flottans pensionskassas i stat upptagna befattningshavare eller vissa av dem. Dessa framställningar hava emellertid icke föranlett åtgärd från Kungl. Maj:ts sida. Anledningen härtill lär vara att söka bland annat i den omständigheten, att ändringar i avlöningsförhållandena ansetts olämpliga, så länge den sedan åtskillig tid på dagordningen stående frågan om ny lagstiftning rörande de militära pensionsförhållandena jämte därmed sammanhängande, på kassans ställning och organisation inverkan spörsmål om den militära pensioneringens handhavande ännu icke vunnit sin lösning. En bidragande orsak torde ock vara att det, på sätt från olika håll betonats, ansetts nödvändigt att — även vid ett bibehållande i huvudsak av kassans verksamhet — före beslut om ändrad löneställning pröva frågan om vissa organisationsändringar i syfte att nedbringa kassans personalantal.

Det förhållandet, att flottans pensionskassas personal ännu kvarstår på en år 1908 fastställd lönestat, medan löneförhållandena för flertalet övriga statliga institutioner — och däribland även arméns pensionskassa — under senare år reglerats, innefattar givetvis vissa skäl för en löneroglering jämväl för flottans pensionskassa. Enligt utskottets mening måste det emellertid anses uteslutet att före ett avgörande i fråga om det militära pensionsväsendets omorganisation vidtaga en definitiv löneroglering för kassan. Det må i detta sammanhang erinras, att enligt senast framlagda kommittéförelägg beträffande den militära pensioneringens handhavande all tjänstepensionering skulle övertagas av statskontoret, medan arméns och flottans pensionskassor skulle omändras till pensionsanstalter, avsedda att med statsbidrag till förvaltningskostnaderna handhåva allenast familjepensionering för kassornas delägare, dock att flottans pensionskassa skulle tillsvidare

övergångsvis ombesörja även viss tjänstepensionering beträffande flottans gemenskap.

Huruvida tillräckliga skäl föreligga att i avvaktan på lösning av nu berörda frågor medgiva en provisorisk löneförbättring för flottans pensionskassas befattningshavare eller vissa av dem, har utskottet ansett sig icke kunna på grundvalen av föreliggande utredning bedöma. Prövningen av detta spörsmål lärer i första hand ankomma på Kungl. Maj:t, och det torde kunna antagas, att Kungl. Maj:t, om en dylik åtgärd finnes vara av omständigheterna påkallad, därutinnan framlägger förslag. Enligt utskottets förmenande är det emellertid ofrånkomligt, att vid bedömande av berörda fråga även kassans personalorganisation upptages till granskning i syfte att utröna, huruvida personalantalet kan anses stå i riktigt förhållande till kassans arbetsuppgifter.

Av det anförda lärer framgå, att utskottet funnit sig icke kunna tillstyrka någon riksdagens åtgärd i anledning av den föreliggande motionen.

Utskottet får hemställa,

att förevarande motion II : 38 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 24 februari 1931.

På bankoutskottets vägnar:

C. E. SVENSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *C. E. Svensson, Gustafsson* i Stensholm, *Lindley, Johansson* i Östersund, *Lindgren, Ström* i Lidköping, *Johansson* i Friggeråker och *Stendahl*;

från andra kammaren: herrar *Winkler, Bäcklund, Wikström, Ryberg**, *Carlsson* i Solberga*, *Olson* i Torsby, *Johansson* i Sollefteå och *Andersson* i Falkenberg.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.